

Andrzej Łyda
Instytut Języka Angielskiego
Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Ocena dorobku naukowego i dydaktycznego dr Doroty Osuchowskiej w
postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie nauk humanistycznych w
dyscyplinie językoznawstwo**

sporządzona zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dr Dorota Osuchowska uzyskała tytuł magistra filologii angielskiej o specjalności nauczycielskiej na Uniwersytecie Wrocławskim w roku 1983 przedstawiając pracę magisterską *Patterns of Frustrated Love in Carson McCullers' Creativity* (dyplom ten został nostryfikowany przez Ministerstwo Edukacji Kanady) a w 2005 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała również na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego broniąc rozprawę *Collocational Information in Foreign Learner's Dictionaries: Lexicographic Description and Reception*. Pracę zawodową rozpoczęła w roku 1982 jako lektor języka angielskiego w Międzyzwiązkowym Domu Kultury Pracowników Służby Zdrowia we Wrocławiu, by następnie pracować jako nauczyciel w III LO w Rzeszowie. W latach 1987 – 1996 mgr Osuchowska przebywała w Niemczech i Kanadzie podejmując pracę jako tłumacz środowiskowy, nauczyciel języka angielskiego oraz polskiego. Po powrocie zatrudniona została w Szkole Języków i Zarządzania PROMAR i jako lektor języka angielskiego Politechniki Rzeszowskiej. Rozpoczęła też karierę akademicką w Katedrze Filologii Angielskiej WSP w Rzeszowie (od roku 2001 Uniwersytecie Rzeszowskim) zajmując stanowisko asystentki (1997-2005) a następnie – po uzyskaniu stopnia doktora - adiunkta w Instytucie Filologii Angielskiej, gdzie pracuje do dziś. Można więc uznać, że pracę naukowo-badawczą Habilitantka prowadzi w ramach instytucji naukowych od lat dwudziestu a szczególna intensyfikacja działalności naukowej przypada na okres po uzyskaniu przez dr Dorotę Osuchowską stopnia doktora nauk humanistycznych.

1. OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH HABILITANTKI

A. Ilościowa ocena osiągnięć naukowo-badawczych habilitantki

1) autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych

Jak wspomniano we wstępie dorobek publikacyjny dr Doroty Osuchowskiej pod względem ilościowym jest zadowalający. W podlegającym ocenie okresie, tj. od chwili uzyskania stopnia doktora w roku 2005 dr Dorota Osuchowska opublikowała:

- 3 monografie w języku angielskim, wskazaną jako osiągnięcie pracę *An Academic Text as a Perceived Barrier to Practising Interdisciplinary Research*, 2016, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów), wskazaną jako osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) oraz *Collocation in Bilingual and Monolingual English Dictionaries. A Foreign Learner's Perspective*. Saarbrücken: LAP Lambert AP z roku 2011 i *In Search of the Collocation Value of EFL Dictionaries*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów. Habilitantka umieszcza także w spisie publikacji w rubryce książki pracę *English at Work. An English Polish Dictionary of Selected Collocations*. Zważywszy na fakt, że książka została opublikowana po raz pierwszy w roku 2001, a więc w okresie przed doktoratem, nie może być ona wliczona w dorobek habilitacyjny;
- 3 skrypty, a mianowicie współautorski *The Rudiments of Academic Writing* Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, *Talking Dictionaries. An Introductory Course in Lexicography for English-Bound Students* Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz *Career Paths 1: Interpreting and Community Interpreting*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- 16 artykułów w zbiorach i czasopismach recenzowanych oraz 12 rozdziałów w monografiach zbiorowych
- 3 recenzje, w tym dwie z zakresu leksykografii

Można więc mówić w tym przypadku o znaczącym powiększeniu dorobku naukowego po doktoracie: przed uzyskaniem stopnia doktora Habilitantka opublikowała cztery artykuły oraz jedną książkę.

2) sumaryczny *impact factor* publikacji naukowych oraz liczba cytowań publikacji według bazy Publish or Perish

Publikacje Habilitantki cytowane były *Web of Science i Publish or Perish*. Ogólna liczba cytowań prac Habilitantki w *Publish or Perish* wynosi 11, indeks hI.norm: 3 a hI annual = 0.13

3) kierowanie projektami badawczymi lub udział w takich projektach udział w projekcie NCN

Dr Dorota Osuchowska nie kierowała projektami badawczymi.

4) międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

Habilitantka nie podaje w Autoreferencie informacji nt. uzyskanych nagród krajowych lub międzynarodowych.

5) wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych:

Od chwili uzyskania stopnia doktora dr Dorota Osuchowsk uczestniczyła jako autorka referatów na ponad 20 konferencjach krajowych i zagranicznych. Jak na okres 9 lat, które upłynęły od chwili uzyskania stopnia doktora, liczbę tę należy uznać za wysoką.

B. Opisowa ocena osiągnięcia naukowego habilitanta

Na przedstawione do oceny **osiągnięcie naukowe** Habilitanta (w rozumieniu art. 16 ust. 2 Ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003r.

(Dz. U. nr 65, poz. 595, Dz. U. z 2005r. nr 164, poz. 1365 oraz Dz. U. z 2011r. nr 84, poz. 455) składa się monografia w języku angielskim *An Academic Text as a Perceived Barrier to Practising Interdisciplinarity* 2016, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego: Rzeszów. Praca ta uzyskała dobrą recenzję wydawniczą prof. Davids Malcolma, znawcy gatunków hybrydowych i zagadnienia intertekstualności.

Zainteresowania badawcze Habilitantki wydawały się niezwykle spójne – od początku swej działalności naukowej dr Dorota Osuchowska skupiła się na kwestiach leksykografii zarówno teoretycznej jak i stosowanej. Leksykografia stanowiła centralny punkt jej zainteresowań naukowych w takim stopniu, że nawet pomniejsze obszary, w których podejmowała badania, jak na przykład kwestia znaczeń przenośnych, do leksykografii nawiązywały. Dlatego też zgłoszenie przez Habilitantkę pracy *An Academic Text as a Perceived Barrier to Practising Interdisciplinarity* uznać należy za zaskakującą decyzję, ponieważ nie zapowiadała takiej tematyki praktycznie żadna ze wcześniejszych publikacji czy też prezentacji konferencyjnych. Jeśli szukać jakichkolwiek związków pomiędzy dotychczasowymi zainteresowaniami badawczymi dr Osuchowskiej a tematyką pracy, to doszukiwać ich można w fakcie prowadzenia przez Habilitantkę seminariów dyplomowych i potencjalnych problemach, jakie mogą mieć studenci podejmujący się pierwszej pracy badawczej. Być może wątek „akademickości” pojawia się też w zapowiadanej w Autoreferacie pracy leksykograficznej *University English*. Są to jednak tropy niepewne a pewności nie dodaje recenzentowi i Autorka pracy nie wyjaśniając we Wstępie przyczyn, z których praca powstała. Pozostaje więc przyjąć, że powodem podjęcia się przez Habilitantkę zagadnień interdyscyplinarności jest zwykła ciekawość badacza.

Tworząc model struktury retoryczno-dyskursywnej tekstu naukowego, tzw. CARS Model, John Swales uznał za pojęcie kluczowe w tworzeniu oryginalnych i wiedzotwórczych prac naukowych pojęcie „niszy”. Odnosił je do tych działań badacza-autora, które wyznaczają miejsce podejmowanych badań w stosunku do badań poprzednich i środków niezbędnych do wzbogacenia wiedzy. Patrząc przez pryzmat Swalesowskiego modelu CARS *An Academic Text as a Perceived Barrier to Practising Interdisciplinarity* warunek ten został spełniony, ponieważ Autorka sytuuje swoje rozważania w przestrzeni badań nad interdyscyplinarnością i wyraźnie określa swoje hipotezy badawcze, z których tylko jedna doczekała się weryfikacji we wcześniejszej literaturze

przedmiotu. Mniej entuzjastycznie należy jednak napisać o drugim aspekcie pojęcia „niszy” w pracy dr Osuchowskiej, tj. środkach weryfikacji tych hipotez. Metodologia badań jest zarysowana dość delikatnie i czytelnik-recenzent nie do końca jest przekonany, czy liczba respondentów oraz interdyscyplinarny mariaż pomiędzy dość specyficznymi dyscyplinami naukowymi są wystarczające dla obrony tez stawianych przez Autorkę.

Z całą pewnością – przynajmniej z perspektywy językoznawczej - a przecież o promocję naukową w tym obszarze Habilitantka występuje – nie można mówić o kolejnym wymogu pracy badawczej tzn. o jej „centralności”. Pracę trudno uznać za językoznawczą – przynależy bardziej do socjologii nauki, filozofii nauki, być może mieści się gdzieś na peryferiach psycholingwistyki stosowanej. Z punktu widzenia językoznawcy kwestia interdyscyplinarności z całą pewnością nie ma charakteru „centralnego”. Nie zaprzeczam istnienia interdyscyplinarnych ciągów językoznawstwa – przecież językoznawstwo kognitywne stanowi apogeum interdyscyplinarności zlanej w całość – nie mniej jednak kwestie „domain-specific creativity research” ledwo mieszczą się na mapie najszerzej rozumianego językoznawstwa. Gdzie więc szukać związku pomiędzy językoznawstwem a problematyką poruszaną w pracy Habilitantki? Za element przypisujący wspomnianą pracę do tego pola należy uznać tytułowe pojęcie tekstu, choć nigdzie w pracy nie znajdujemy próby jego definicji. Jeszcze bardziej przybliża nas do językoznawstwa użyty w tytule pracy kwalifikator „akademicki”, choć na próżno szukać w pracy nazwisk takich badaczy dyskursu i tekstu akademickiego jak Hyland, Swales, Mauranen. Zwłaszcza tego pierwszego, który pojęciom interdyscyplinarności poświęcił wiele swoich artykułów i książek. Naprawdę trudno mówić o interdyscyplinarności pomijając prace badawcze Hylanda. Jak więc radzi sobie Habilitantka? Czy coś przemawia więc za pozytywną oceną pracy dr Osuchowskiej?

Praca liczy ponad 250 stron składa się z trzech rozdziałów, choć bardziej widoczną strukturą jest część teoretyczna i część eksperymentalno-analityczna. Samo określenie „eksperymentalna” pochodzi od Autorki pracy i jest niestety pojęciem nieco na wyrost, biorąc pod uwagę znaczenie eksperymentu jako badania, w którym wszystkie czynniki podlegają kontroli. Autorka stawia cztery pytania badawcze, z których jedno doczekało się już odpowiedzi w literaturze przedmiotu. Trzy pozostałe należy uznać za oryginalne i wartościowe. Autorka pyta bowiem o relację pomiędzy czynnikiem *dystansu*, *wartości* badań, oraz co najważniejsze – zdolności autora tekstu

do wzbudzania zainteresowania odbiorcy prowadzonymi badaniami. Analiza Autorki skupia się na określeniu elementów tekstu, które skłoniły a następnie utwierdziły odbiorcę do podjęcia współpracy interdyscyplinarnej. Sama analiza jest dość spójna a wyniki przekonujące. Stwarzają one szanse na optymalizację procesu kształcenia młodych naukowców i podjęcie bardziej szczegółowych badań nad postulowanymi przez Autorkę zmiennymi. Autorka wymienia w tym kontekście badania korpusowe, co jako recenzent odbieram jako krok bardzo słuszny, choć nieco spóźniony. Uczynienie tego kroku w recenzowanej rozprawie nadałoby jej z pewnością bardziej językoznawczego wydźwięku. Niemniej jednak sam rozprawę, choć bardzo odległą od tego co zwykle rozumiemy za lingwistykę, uznaję za interesującą i zadowalającą w ramach przyjętej przez Autorkę metodologii.

Tzw. „pozostałe” osiągnięcia Autorki są w moim przekonaniu jednak bardziej wartościowe niż wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe w postaci monografii *An Academic Text* Przez okres ponad 20 lat dr Osuchowska opublikowała szereg bardzo wartościowych prac z zakresu leksykografii stając się czołową polską badaczką kolokacji. Jej prace, co naturalne o zmiennej wielkości i jakości, podejmują szereg zagadnień leksykograficznych, które Autorka słusznie nazywa w Autoreferacie „problematyką funkcjonowania tekstu (tu: słownika) w konkretnych sytuacjach komunikacyjnych”. Zakres poruszanych zagadnień jest naprawdę szeroki i obejmuje kwestie słownika jako narzędzia produkcji, zwłaszcza w kontekście nauczania języka obcego oraz słownika jako źródła wiedzy o krajach anglojęzycznych. Istotnym obszarem badawczym są stereotypy językowe i kulturowe i właśnie w tym zakresie prace dr Osuchowskiej wiele wnoszą do wiedzy językoznawczej. Zagadnieniu temu Autorka poświęciła trzy artykuły, w których przyjrzała się kwestiom stereotypu ról społecznych. Cenne są także artykuły omawiające słownik jako pomoc dla tłumaczy.

Poza wyżej wymienionymi problemami w kręgu zainteresowań Habilitantki pojawiły się również zagadnienia, jak przystało na ośrodek rzeszowski, kwestii znaczeń metaforycznych, zwłaszcza w domenie smakowej. Trzy z opublikowanych artykułów wnoszą nowe spostrzeżenia z zakresu relacji produktywność – wyrazistość kulturowa/psychologiczna. Na uwagę zasługuje szczególnie artykuł *Context-Induced Metaphors and the Figurative Use of Taste Terms*.

2. OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ, w tym dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

1) uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

Dr Dorota Osuchowska nie podaje informacji na temat uczestnictwa w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych.

2) udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji

Dr Dorota Osuchowska aktywnie uczestniczy w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Wygłaszała referaty na dwóch konferencjach zagranicznych oraz w kilku ośrodkach polskich. Część z tych ostatnich należy uznać za konferencje o zasięgu międzynarodowym z racji języka konferencji i uczestnictwa gości zagranicznych. Prezentowane referaty w przeważającej części przypadków zostały opublikowane w tomach zbiorowych a tematyka referatów zgodna jest z głównymi polami zainteresowań badawczych Habilitantki, tj. leksykografią. W latach 2004-2016 Habilitantka nie uczestniczyła jednak w żadnych konferencjach naukowych.

Habilitantka dwukrotnie brała udział w pracach komitetów organizacyjnych konferencji naukowych organizowanych w Rzeszowie.

3) otrzymane nagrody i wyróżnienia

Dr Dorota Osuchowska nie podaje informacji o uzyskanych nagrodach na Uniwersytecie Rzeszowskim. Wspomina jedynie o nagrodzie Dyrektora NKJO Promar.

4) udział w konsorcjach i sieciach badawczych

Habilitantka nie podaje w nadesłanej dokumentacji żadnych informacji na ten temat.

5) kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych

Habilitantka nie podaje w nadesłanej dokumentacji żadnych informacji na ten temat. W Autoreferacie wspomina natomiast niesformalizowaną współpracę z University of Castilla-La Mancha i prof. Hartmannem z University of Exeter w zakresie leksykografii.

6) udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitantka jest współredaktorem tomu *Galicja Studies in Language.*, redaktorem sekcji językoznawczej *Studia Anglica Resoviensis*, redaktorem naukowym serii *Career Paths* oraz serii *Translator and Interpreter Training*. Od roku 2011 pełni też obowiązki konsultanta naukowego czasopisma *The SKASE*.

7) członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Dr Dorota Osuchowska nie podaje żadnych informacji na temat członkostwa w organizacjach naukowych. Zapewne jest to niedopatrzenie z jej strony, bowiem o ile wiem, jest członkiem PASE.

8) osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki

Dr Dorota Osuchowska prowadzi zajęcia dydaktyczne jako etatowy pracownik Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego od roku 1997. Dr Osuchowska wykłada takie przedmioty jak Leksykografia i gramatykografia, Pisanie pracy naukowej, Projekt badawczy, Przekład ustny oraz seminaria. Do każdego z tych przedmiotów starała się wnieść własny wkład opracowując materiały skromnie nazywane przez Habilitantkę skryptami. Dwa z nich ma jednak wartość wyższą niż sugerowałoby to potoczne rozumienie słowa skrypt. Szczególnie podkreślić należy wartość *Career Paths: Interpreting and Community Interpreting* oraz *The Rudiments of*

Academic Writing. Uznać je należy za osiągnięcie dydaktyczne i równocześnie organizacyjne, ponieważ zainspirowały one podjęcie prac nad kolejnymi publikacjami w tej serii przez pracowników Instytutu. W innych instytucjach dydaktycznych Habilitantka prowadziła również zajęcia z Historii i odmian języka, Morfoskładni oraz Przekładoznawstwa. Dotychczas wypromowała blisko 50 magistrantów i 15 licencjatów. Zrecenzowała ponad 150 prac dyplomowych. Prowadziła również zajęcia w studium doktoranckim Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Dr Osuchowska wykazuje również aktywność w działalności na rzecz Instytutu Filologii Angielskiej UR pełniąc szereg obowiązków w zakresie organizacji egzaminów, konsultacji językowej oraz korekty językowej wydawanych przez IFA publikacji. Jest też autorką anglojęzycznej wersji strony internetowej Uczelni.

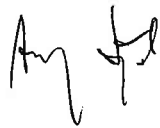
Od dwóch lat Habilitantka pełni obowiązki kierownika Zakładu Teorii Tłumaczenia, gdzie realizowane są obecnie dwa projekty badawcze jej autorstwa.

Podsumowując, dorobek naukowy dr Doroty Osuchowskiej po doktoracie potwierdza jej niewątpliwe zasługi naukowe: jest on bogaty i praktycznie niezwykle spójny tematycznie. *Novum* stanowi sama rozprawa wskazana przez Habilitantkę jako osiągnięcie. Mimo, że sytuuje się ona na peryferiach szeroko pojętego językoznawstwa, jest jednak pracą interesującą i wnoszącą do nauki pewne oryginalne rozwiązania jak i wskazującą na nowe obszary badawcze. Ponad 20 artykułów w wydawnictwach polskich i zagranicznych, udział z referatami na wielu konferencjach, aktywność organizacyjna, edytorska i dydaktyczna dobrze świadczą o jej rozwoju akademickim od czasu doktoratu.

Wnioski końcowe

Biorąc pod uwagę powyższe pozytywne uwagi dotyczące jej monografii, dorobku naukowego oraz aktywności jako naukowca i nauczyciela akademickiego stwierdzam, że spełnia ona z kryteria oceny ujęte w *Rozporządzeniu MNiSW z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego*.

Niniejszym przedkładam więc Wysokiej Radzie Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego wniosek o nadanie dr Dorocie Osuchowskiej stopnia doktora habilitowanego.



Andrzej Łyda,
prof. dr hab.

Sosnowiec, 20 stycznia 2017